

Přehledné shrnutí

Účinky na zdraví (kapitola 1)

- Kapitola 1 uvádí odhady počtu úmrtí na ischemickou chorobu srdeční, mrtvici, rakovinu plic a chronickou obstrukční plicní nemoc, která lze připsat pasivnímu kouření, a to nejprve u všech dospělých osob ve všech 25 zemích Evropské unie (EU), a pak samostatně u nekuřáků.
- Až na určité výjimky byla rizika spojená s pasivním kouřením dosud uváděna jen málo. Protože však je expozice nekuřáků i nadále v mnoha zemích všudypřítomná na pracovištích a v uzavřených veřejných prostorech, je tomuto riziku vystaveno velké množství lidí a celkově je potenciální újma značná.
- Zatímco rizika pasivního kouření z hlediska sledovaných čtyř onemocnění jsou dnes ve vědecké literatuře dobře popsána, údaje o aktivním a zvláště o pasivním kouření v Evropské unii jsou prokazatelně neúplné. Tato skutečnost si vyžádala vytvoření řady předpokladů ohledně rozsahu expozice při pasivním kouření v domácnosti i v pracovním prostředí. Všude se vycházelo z konzervativních úsudků, aby odhadované počty úmrtí, která lze připsat na vrub pasivnímu kouření, byly spíše podhodnocené než nadhodnocené.
- Pasivní kouření na pracovišti podle všeho zapříčinilo v EU v roce 2002 více než 7 000 úmrtí, zatímco pasivní kouření v domácnosti podle všeho způsobilo dalších 72 000 úmrtí. Mezi zaměstnanci v pohostinství v důsledku expozice tabákovému kouři na pracovišti zemře každý pracovní den jeden člověk.
- V Evropské unii v roce 2002 způsobilo pasivní kouření na pracovišti smrt více než 2 800 nekuřáků, zatímco expozice v domácnosti zapříčinila smrt dalších 16 600 nekuřáků. V oblasti pohostinství v EU pasivní kouření zřejmě zabíjí jednoho zaměstnance-nekuřáka každého 3,5 pracovního dne.
- Tyto výsledky nezahrnují úmrtí dětí v důsledku pasivního kouření, úmrtí dospělých způsobená jinými chorobami, o nichž je známo, že je vyvolává aktivní kouření, a velmi významná závažná onemocnění, akutní i chronická, vyvolaná pasivním kouřením.

Ekonomické důsledky (kapitoly 2 a 3)

- Výzkum prokazuje, že nekuřácká politika snižuje spotřebu tabáku.

- Díky snížení poptávky po tabáku v rámci nekuřácké politiky poklesnou soukromé i společenské náklady spojené s kouřením.
- Přínosy zákazu kouření jsou zvláště patrné v soukromém sektoru ekonomiky. Úspory plynou z několika zdrojů: snížení nákladů na pojištění; zvýšení produktivity u osob, které přestaly kouřit, a u pracovníků, kteří nadále nejsou vystaveni působení sekundárního kouře; nižší náborové náklady v důsledku menší potřeby nahrazovat ztráty pracovní síly způsobené nemocností a úmrtími v souvislosti s kouřením; nižší náklady na údržbu budov; úspory díky snížení odpovědnosti zaměstnavatelů za důsledky působení sekundárního kouře na pracovníky a za kombinovaný účinek sekundárního kouře na pracovníky vystavené působení jiných toxinů na pracovišti.
- Dlouhodobými přínosy nekuřácké politiky jsou nižší úmrtnost a nemocnost v důsledku omezení expozice sekundárnímu kouři a v důsledku dopadu této politiky na prevalenci kouření (jak co do počtu těch, kteří přestali kouřit, tak těch, kteří kouřit nezačali). Tím se zlepší lidský kapitál země, což povede k dalšímu hospodářskému růstu.
- Tabákové společnosti prohlašují, že zákaz kouření v barech a restauracích by měl negativní dopad na tržby v pohostinství a vedl by k útlumu prodeje a menší zaměstnanosti.
- Nezávislý a spolehlivý výzkum finančních důsledků nekuřácké politiky v odvětví pohostinství podává důkazy, které ekonomická tvrzení tabákového průmyslu vyvracejí:
- Zkoumání bezmála stovky studií provedených před 31. srpnem 2002 v Kanadě, Spojeném království, USA, Austrálii, Novém Zélandu, Jižní Africe, Španělsku a Hong Kongu na základě objektivního a spolehlivého měření – jako je například kontrola daňových dokladů, porovnání údajů za několik let před a po zavedení nekuřácké politiky, sledování změn v ekonomických podmínkách a statistické hodnocení trendů a kolísání údajů – totiž nezjistilo žádný negativní dopad ani pozitivní vliv.
- Ještě aktuálnější informace o účinku zákazu kouření v New Yorku, Britské Kolumbii, Irsku, Norsku nebo na Novém Zélandu ukázaly, že negativní dopad na tržby v pohostinství nenastal.
- Například v New Yorku už rok poté, kdy vstoupil v účinnost zákon proti kouření, kterým bylo zakázáno kouření na všech pracovištích, vzrostly příjmy z podnikání restaurací a barů o 8,7 %, zaměstnanost vzrostla o 10 600 nových pracovních míst, téměř všechna pohostinská zařízení zákon dodržují a počet nově vydávaných licencí na prodej alkoholických nápojů také stoupl, což vesměs svědčí o tom, že newyorské bary a restaurace prosperují.
- Návyky konzumace alkoholu se v Evropě mění: spotřeba alkoholu klesá a více lidí pije alkohol doma. Tržby v pohostinství může ovlivňovat řada faktorů. Objem tržeb v barech v Irsku do roku 2001 stoupal, avšak v roce 2002 klesl o 2,8 %, v roce 2003 o 4,2 % a v roce 2004 o 4,4 %. Ke změně návyků konzumace alkoholu tedy došlo v Irsku už před zavedením irského zákona zakazujícího kouření na pracovištích (včetně barů a restaurací), který vstoupil v platnost v roce 2004. Stejně jako v Britské Kolumbii nastal i v Irsku pokles obrátu obchodních míst prodávajících alkohol ještě před zavedením zákona proti kouření.

Povědomí a postoj veřejnosti (kapitola 4)

- S rostoucím povědomím o škodlivých účincích sekundárního tabákového kouře se rovněž zvyšuje veřejná podpora opatřením na ochranu nekuřáků před sekundárním kouřem.
- Mezinárodní zkušenosti nasvědčují tomu, že úspěšné zavedení nekuřácké politiky vyžaduje jak přiměřené povědomí veřejnosti o zdravotních rizicích sekundárního kouření, tak i určitou míru veřejné podpory.
- Nedávná hodnocení nekuřáckých politik v evropských zemích a údaje z populačních průzkumů tyto závěry potvrzují a nasvědčují tomu, že v celé Evropské unii podpora nekuřácké politiky rychle roste.
- Důkazy naznačují, že opatření na ochranu nekuřáků většinou za názorem veřejnosti zaostávají. V několika evropských zemích je dokonce veřejná podpora zákazu kouření na pracovišti a ve veřejných prostorách nyní na stejné nebo i vyšší úrovni, než je míra, která se ukázala jako nezbytná pro úspěšné zavádění zákonů proti kouření v jiných státech.

Ventilace (kapitola 5)

- Tabákový kouř v prostředí (ETS), který obsahuje především vedlejší kouř vznikající při volném hoření cigarety, je jednou z hlavních příčin znečištění vzduchu ve vnitřním prostředí, kde se kouří. V rámci činností k hodnocení expozice ETS ve vnitřním prostředí byly ve Společném výzkumném středisku EU provedeny testy vlivu různých úrovní ventilace na vzdušné koncentrace složek ETS za použití měřicí komory INDOORTRON.
- Předběžné výsledky nasvědčují tomu, že změny v rychlosti ventilace simulující podmínky předpokládané v mnoha obytných a komerčních prostorách (rychlost výměny vzduchu 0,3krát až 4,5krát za hodinu při kouření nemají významný vliv na vzdušné koncentrace složek ETS, jako je např. oxid uhelnatý (CO), oxidy dusíku (NO_x), aromatické složky, nikotin.
- Z toho vyplývá, že snahy omezit znečištění vzduchu ve vnitřním prostředí rychlejší výměnou vzduchu v budovách by nevedly k významnému zlepšení. Navíc výsledky ukazují, že parametry ventilace by musely odpovídat „větrnému tunelu“ nebo podobně vysoké rychlosti výměny vzduchu, aby bylo dosaženo koncentrací polutantů blízkých se limitům znečištění vnějšího vzduchu.

Legislativa a případové studie (kapitola 6)

- Do ledna 2004 žádná evropská země kouření v barech a restauracích nezakázala. K březnu 2006 zavedlo zákaz kouření v barech a restauracích pět zemí (Irsko, Norsko, Itálie, Malta a Švédsko), Skotsko k němu přistoupí v dubnu 2006 a brzy by měla následovat Anglie.
- Příklady Norska a Irska ilustrují, které faktory jsou pro úspěšnost zavedení legislativy proti kouření klíčové: 1) předchozí doložený výzkum k informování veřejnosti a politických činitelů o

nepříznivých důsledcích sekundárního kouře; 2) aktivní zapojení hlavních zainteresovaných stran, zejména odborů a skupin zaměřených na podporu zdraví; 3) vytvoření jasné a důsledné komunikační kampaně k informování veřejnosti s důrazem na právo pracovníků v pohostinství na zdraví.

- Případ Spojeného království by měl být varováním pro ostatní země uvažující o dobrovolném omezení kouření: takový postup jednoduše nefunguje.

The Smoke Free Partnership is a new strategic, independent and flexible partnership between Cancer Research UK, the European Respiratory Society and the Institut National du Cancer.

It aims to promote tobacco control advocacy and policy research at EU and national levels in collaboration with other EU health organisations and EU tobacco control networks.

Smoke Free Partnership

c/o ERS Office Brussels – Rue d’Arlon 39-41 – BE – 1000 Brussels
Tel: +322 238 5360 – Fax: +322 238 5361 – smokefree.partnership@ersnet.org
www.cancerresearchuk.org – www.ersnet.org – www.e-cancer.fr